

AB KATILIM ÖNCESİ MALİ YARDIM ARACI (IPA) VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Ülkemiz, yararlandığı mali desteğin büyüklüğü açısından Avrupa Birliği üyeliğini hedefleyen ülkeler arasında ilk sıralardadır.

Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci (EU Enlargement Process) kademeli ve dikkatle yönetilen bir süreçtir ve yeni üyeler tüm AB gereklilikleri karşılandığında birliğe katılabilme imkânını elde etmektedirler.

Habip Kubilay DEMİRAY

Avrupa Birliği Uzmanı
Şube Müdürü V. İller İdaresi Genel Müdürlüğü

IPA NEDİR, AMAÇLARI NELERDİR?

AB sadece katılım gerekliliklerini belirlemez, aynı zamanda ülkeler üyelik için hazırlanırken onlara destek ve yardım da sağlar.

Katılım öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-accession Assistance - IPA), AB'ye üyelik için başvuruda bulunan "genişleme kapsamındaki ülkelerde" AB'nin uygulamaya koyduğu bir mali araçtır. IPA fonları katılım süreci boyunca ülkelerin kapasitelerinin geliştirilmesine destek olur ve yararlanıcıların siyasi ve ekonomik reformları hayata geçirmelerine yardımcı olarak bu ülkeleri AB üyeliğinin beraberinde getirdiği hak ve yükümlülükler hazırlar.

2014 – 2020 dönemi için sağlanan IPA mali desteğinin dört ana amacı bulunmaktadır:

- Politik reformlara destek;
- Ekonomik, sosyal ve bölgesel kalkınmaya destek;
- Birlik müktesebatına aşamalı olarak uyum sağlanmasını desteklemek suretiyle faydalanıcı ülkenin, AB üyeliği sebebiyle (gelecekte) ortaya çıkacak yükümlülükleri yerine getirebilme becerisini güçlendirmek;
- Bölgesel entegrasyon ve bölgesel işbirliğini güçlendirmek.

Finansman Türleri

Fonlar, kurumsal yapılanma veya yatırım olarak alınmaktadır.

Kurumsal kalkınma; teknik yardımlar (hizmet sözleşmeleri), proje teklif çağrısı yapılan veya doğrudan verilen hibeler ve AB Üye Ülkeleriyle birlikte gerçekleştirilen Eşleştirme projeleri çerçevesinde desteklenmektedir.

Diğer taraftan yatırımlar malzeme alımı veya inşaat işleri şeklinde yapılmakta olup genellikle tamamlayıcı kapasite geliştirme faaliyetleri ile birlikte gerçekleştirilir.

TÜRKİYE'DE IPA

Türkiye; Avrupa Birliği ile mali işbirliği çerçevesinde Katılım Öncesi Mali Yardım Aracından (IPA) faydalanmaktadır.

Ülkemizin IPA fonlarından faydalanmasının temel amacı, Türk mevzuat ve standartlarının AB mevzuat ve standartlarıyla uyumlaştırılması, ilgili makamların katılım sürecinde bu uyumlaştırma çalışmalarını gerçekleştirmesi ve reformları uygulaması için gerekli olan kapasitelerinin oluşturulmasıdır. Böylelikle Türkiye, AB üyeliğiyle birlikte gelen hak ve yükümlülükler hazırlanmaktadır.

Avrupa Birliği, IPA 2014 - 2020 kapsamında Türkiye'ye gösterge olarak 4.453,9 milyon avro tahsis etmiştir. Öncelikle desteklenecek sektörler demokrasi ve yönetim; hukukun üstünlüğü ve temel haklar; çevre ve iklim faaliyetleri; ulaşım; enerji; rekabet edebilirlik ve inovasyon; eğitim, istihdam ve sosyal politikalar; tarım ve kırsal kalkınma ile bölgesel ve bölgesel işbirliğidir.

IPA mali desteğinin bu sektörlerle ilişkin stratejik öncelikleri Türkiye için Endikatif Strateji Belgesinde (Indicative Strategy Paper for Turkey) tanımlanmaktadır. Söz konusu stratejik öncelikler, AB'nin genişlemeye ilişkin politika çerçevesi ve Türkiye'nin ulusal sektör reform planları içerisinde belirtildiği şekilde politik öncelikleri yansıtmakta, Türkiye'nin katılım kriterlerini karşılamasına yardımcı olmak için mali yardım kullanılmasını gereken kilit alanları belirlemektedir.

Bir önceki IPA döngüsünde (IPA-1: 2007 - 2013) geçiş dönemi desteği ve kurumsal yapılanma, sınır ötesi işbirliği, bölgesel kalkınma, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kırsal kalkınma olarak belirlenen beş bileşen kapsamında Türkiye'ye 4.483,6 milyon avro tahsis edilmiştir. Bu fonların uygulanması devam etmekte olup çalışmalar 2019 yılı itibarıyla tamamlanacaktır.

Türkiye'de IPA Nasıl Uygulanır?

Türkiye'deki IPA finansmanı çoğunlukla dolaylı yönetim çerçevesinde AB Mali Düzenlemelerinin öngördüğü tüm koşulları karşıladığı belirlenen, güvenilir Türk kurumları tarafından sağlanır. Bazı faaliyetler doğrudan yönetim kapsamına girebilir. Doğrudan yönetim (Direct Management), bütçenin doğrudan Avrupa Komisyonu hizmetleri üzerinden sağlanması anlamına gelmektedir.

Dolaylı yönetim sisteminde (Indirect Management) Ulusal IPA Koordinatörü (NIPAC) olarak Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, sistemin genel koordinasyonuna ilişkin kilit sorumlulukları üstlenmektedir. Bu sorumluluklara, programın hazırlanması ve izleme süreçleri de dâhildir.

Hazine Müsteşarlığı, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi olarak hizmet vermekte olup Türkiye'ye verilen IPA fonlarının mali yönetimine ilişkin tüm sorumluluğu üstlenir ve

harcamaların hukuka ve kurallara uygunluğunu sağlar. Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, IPA hesapları ile mali işlemlerin yönetiminden ve iç kontrol sistemlerinin etkin bir şekilde işleyişinden sorumludur.

İdarî açıdan Hazine'ye bağlı olan Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB), IPA altında gerçekleştirilen satın alma işlemlerinde; bütçelerin hazırlanması, ihaleler, sözleşmelerin yapılması, ödemeler, muhasebe ve mali raporlamadan sorumludur.

SINIR YÖNETİMİ ALANINDA AB TARAFINDAN DESTEKLENEN IPA PROJELERİNE ÖRNEKLER

Sınır Yönetiminin Yerel Seviyede İdari Kapasite Artırımına Yönelik Teknik Yardım Projesi

IPA 2013 yılı programlaması kapsamında, Mülki İdare Amirlerinin sınır yönetimi alanındaki farkındalıklarının artırılması amacıyla İller İdaresi Genel Müdürlüğü ve Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) ile işbirliği halinde yürütülen "Sınır Yönetiminin Yerel Seviyede İdari Kapasite Artırımına Yönelik Teknik Yardım Projesi", 3 Ekim 2016 tarihinde başlamış ve Mart 2018'de tamamlanmıştır.

Proje çerçevesinde, sınır yönetimi alanındaki en iyi uygulamaların tanıtılması ve yaygınlaştırılması amacıyla düzenlenen 10 eğitim oturumu çerçevesinde toplamda 321 mülki

idare amiri bahse konu eğitimlerden faydalanmıştır.

Ayrıca, verilen eğitimlerdeki konuları içeren ve entegre sınır yönetimi alanına ilişkin bir başvuru kaynağı niteliğindeki Eğitim El Kitabı, proje uzmanları ve Genel Müdürlüğü müzce hazırlanmış ve tüm il Valiliklerine, İlçe Kaymakamlıklarına, Bakanlığımız merkez birimlerine ve paydaş kurumlara gönderilmiştir.

Türkiye'nin Doğu Sınırlarında Zırhlı Gözetleme Aracı Tedarik Projesi

İller İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın son kullanıcısı olduğu proje kapsamında, Doğu ve Güneydoğu sınırlarımızda kullanılmak üzere 82 adet Zırhlı Keşif Gözetleme Aracı (COBRA II) tedarik edilmiştir.

Araçlar kara gözetleme radarına, termal kamera sistemine ve diğer elektro-optik sistemlere (silah atışı tespit sistemi, geri görüş kamerası vb.) sahip olarak sınır gözetiminde kullanılmaktadır.

Tedarik Edilen Zırhlı Gözetleme Aracı

Trabzon'da Düzenlenen 4. Eğitim Oturumuna Katılım Sağlayan Mülki İdare Amirleri

KAYNAKÇA

<https://www.ab.gov.tr>
<https://www.avrupa.info.tr>
<http://www.cfcu.gov.tr/>
<http://www.diab.gov.tr/>
<http://www.illeridaresi.gov.tr/>
<https://ec.europa.eu>